

การจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุค Self-Motivation : Postmodern Approach

เมธา หริมเทพาธิป

Metha Harimtepathip

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: metha.ang@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 7 เมษายน 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 13 มิถุนายน 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 13 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจูงใจตนเอง 2) เพื่อศึกษาปรัชญาหลังนวยุค และ 3) เพื่อวิเคราะห์การจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุคสายกลาง วิธีการศึกษาเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจูงใจตนเองและปรัชญาหลังนวยุค จากนั้นทำการวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า 1. แนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจที่สำคัญ เช่น แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจที่สำคัญ ได้แก่ 1) แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม เชื่อว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจคือความต้องการผลตอบแทนที่จะได้รับ 2) แนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม เชื่อว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจคือแรงผลักดันจากภายในตัวบุคคล 3) แนวคิดของกลุ่มปัญญานิยม เชื่อว่า การจูงใจในการทำพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการที่บุคคลใช้ความคิดพิจารณา 4) แนวคิดของกลุ่มการเรียนรู้ทางสังคม เชื่อว่า การจูงใจเป็นผลมาจากความคาดหวังและคุณค่าของผลตอบแทนที่จะได้รับ 2. ปรัชญาหลังนวยุค เป็นปรัชญากระบวนทรรศน์ที่ 5 ของมนุษยชาติซึ่งมีปรัชญาอยู่ 2 สาย คือ ปรัชญาหลังนวยุคสายสุดขั้วและปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง 3. การจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุคสายกลางเป็นการจูงใจบนพื้นฐานทางปรัชญาไม่ยึดมั่นถือมั่น ใช้อรรถปริวรรตเป็นเครื่องมืออย่างมีวิจารณ์ญาณ มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมให้มีการจูงใจตนเองด้วยพลังสร้างสรรค์ มีพลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา เพื่อสร้างความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

คำสำคัญ: การจูงใจตนเอง, หลังนวยุค, กลุ่มปัญญานิยม

ABSTRACT

This research article serves three proposes which are ; 1) To study Self-motivation approach 2) To study Postmodern philosophy 3) To analyze Self-motivation in Postmodern approach. The research Methodology of the study would be qualitative analysis. It involves the study of relevant information from books and research papers regarding Self-motivation and Postmodern philosophy. The analysis, then, will be used and find the conclusion.

The research results are as follows; 1. The important approaches that involve in the motivation concept such as 1) Behavioral Approach believes that the factor influencing human motivation is a need for the expected return 2) Humanistic Approach believes that the factor influencing human motivation is the inner force in each person 3) Cognitive Approach believes that the motivation of human behavior is a result of cognitive forces 4) Social Learning Approach believes that the motivation is a result of the expectation and the value of the expected return 2. The philosophy of postmodernism is The 5th paradigm worldview for humanity, consisting two forms which are Extreme Postmodernism and Moderate Postmodernism 3. Self-Motivation in Postmodern Approach is the motivation based on the philosophy of detachment. It uses hermeneutics considerably as research instruments. Its proposes are to improve Well-Being and boost people to have self-motivation with Creativity. Having self-energy for Adaptivity, Collaboration and Requisitivity is also important to create “understanding-Connecting-Development”

Keywords: Self-Motivation, Postmodern, Cognitive Approach

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัลอย่างแท้จริงประกอบกับนโยบายรัฐบาลได้เร่งผลักดันให้นำนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืนและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิจัยและการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม ทั้งนี้ตามแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของไทย มุ่งเน้นการมีกฎหมาย กฎเกณฑ์และมาตรฐานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย สอดคล้องกับหลักการสากล รองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวก ลดอุปสรรคและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกรรมออนไลน์ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นและคุ้มครองสิทธิ์แก่ผู้ใช้บริการ อย่างไรก็ตามด้วยนวัตกรรมใหม่ที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว และ Disrupt โครงสร้างสังคมและธุรกิจแบบเดิม ๆ ส่งผลให้เกิดรูปแบบของอาชญากรรมในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไปจากอาชญากรรมในรูปแบบเดิมอย่างสิ้นเชิง ทั้งรูปแบบ วิธีการกระทำความผิด ความซับซ้อนของการกระทำความผิด การใช้เทคโนโลยีเป็นช่องทางในการกระทำความผิดและมีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้มีความยากในการบังคับใช้กฎหมายในการติดตามการกระทำความผิดบนโลกออนไลน์ไร้พรมแดน การสืบสวนสอบสวน การรวบรวมหลักฐาน รวมทั้งการพิสูจน์พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบของอาชญากรรมยุคดิจิทัล อาทิ การก่ออาชญากรรมไซเบอร์ การโจรกรรมข้อมูล การยักยอกเงินจากระบบออนไลน์ การปล่อยมลพิษเพื่อเงิน เรียกค่าไถ่ การใช้เงินดิจิทัลซื้อขายสินค้าผิดกฎหมาย การฟอกเงินผ่านการโอนเงินอิเล็กทรอนิกส์หรือเงินดิจิทัล ซึ่งอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ๆ นี้เป็นสิ่งต้องเฝ้าระวัง เพราะประเทศกำลังมุ่งไปสู่ยุคดิจิทัลย่อมมีโอกาสเผชิญกับอาชญากรรมดังกล่าวสูงขึ้น จึงเป็นความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรับมือกับปัญหาอาชญากรรมยุคดิจิทัล (สมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2563, <https://thailawtraining.com/course17.html>) จากสถานการณ์ดังกล่าวนี้ ทุกภาคส่วนได้พยายามแสวงหาความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายดิจิทัลเพื่อให้รู้เท่าทัน และสามารถรับมือกับปัญหาอาชญากรรมดิจิทัล แต่มีน้อยคนที่จะคำนึงถึงระบบภูมิคุ้มกันภายในที่มาจากการสร้างแรงจูงใจอย่างมีจริยธรรมเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางใจที่จะไม่ไหลไปตามกระแสความพึงพอใจอันเกิดจากความอยากเกินความพอดี

หากสังคมไทยก้าวสู่ยุคดิจิทัลบนความไม่พร้อมทางด้านจริยธรรมและแรงจูงใจที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต แม้เทคโนโลยีจะก้าวล้ำสมัยเพียงใดก็ไม่อาจทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ การปราบปรามทางกฎหมายก็เป็นเพียงการแก้ที่ปลายเหตุเท่านั้น จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการสร้างแรงจูงใจควบคู่ไปด้วยและต้องมีความเหมาะสมทันยุคทันสมัยในปัจจุบันด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุค เนื่องจากปรัชญาหลังนวยุคเป็นปรัชญาที่ทันสมัยและมีความเหมาะสมต่อการสร้างเสริมให้เกิดวิจรรย์ญาณและจริยธรรมดูแลแก่สังคมส่วนรวม โดยผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นหลักสูตรอบรมให้เกิดการเรียนรู้และดูแลซึ่งกันและกันของคนในสังคมได้ สร้างภูมิคุ้มกันแก่สังคมในโลกยุคดิจิทัลนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจูงใจตนเอง
- 2) เพื่อศึกษาปรัชญาหลังนวยุค
- 3) เพื่อวิเคราะห์การจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุคสายกลาง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสารวิชาการ เริ่มต้นจากการวางโครงสร้างการวิจัย ประกอบด้วยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจูงใจตามแนวจิตวิทยา และหลักปรัชญาหลังนวยุค จากนั้นรวบรวมสิ่งที่ได้ศึกษาเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตีความเพื่อให้ทราบแนวทางการจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุค อันได้แก่แนวทางการจูงใจด้วยปรัชญา 5 กระบวนทรรศน์ แนวทางการจูงใจด้วยพลังทั้ง 4 แนวทางการจูงใจด้วยคุณธรรมแม่บท 4 และแนวทางการจูงใจด้วยสัญญาตญาณ 4 สำหรับในท้ายบทจะเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจ

4. สรุปผลการวิจัย

1) จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจูงใจตนเอง พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจที่สำคัญ ได้แก่ 1) แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม เชื่อว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจคือความต้องการผลตอบแทนที่จะได้รับ 2) แนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม เชื่อว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจคือแรงผลักดันจากภายในตัวบุคคล 3) แนวคิดของกลุ่มปัญญานิยม เชื่อว่า การจูงใจในการทำพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการที่บุคคลใช้ความคิดพิจารณา 4) แนวคิดของกลุ่มการเรียนรู้ทางสังคม เชื่อว่า การจูงใจเป็นผลมาจากความคาดหวังและคุณค่าของผลตอบแทนที่จะได้รับ การจูงใจตามทฤษฎีแนวจิตวิทยา มีนักทฤษฎีหลายท่านได้ร่วมกันอธิบายการเกิดแรงจูงใจโดยมุ่งเน้นไปที่การเกิดความต้องการของบุคคล การประเมินผลตอบแทน (1) Maslow theory (2) Alderfer theory (3) Herzberg theory (4) McClelland theory (5) Vroom's expectation theory และ (6) reinforcement theories of motivation (B.F.Skinner)

2) จากการศึกษาปรัชญาหลังนวยุค พบว่า ปรัชญาหลังนวยุค เป็นปรัชญากระบวนทรรศน์ที่ 5 ของมนุษยชาติซึ่งมีปรัชญาอยู่ 2 สาย คือ ปรัชญาหลังนวยุคสายสุดขั้วและปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง ในส่วนของปรัชญาหลังนวยุคสายสุดขั้ว มีความเชื่อแบบ “รื้อถอน” โครงสร้างเครือข่ายของกระบวนทรรศน์นวยุคทั้งหมด ส่วนปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง มีความเชื่อแบบ “รื้อสร้างใหม่” โดยย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ทำลายสิ่งใด ใช้บรรทัดศีลธรรมเป็นเครื่องมือในการตีความอย่างมีวิจรรย์ญาณ โดยถือคุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายสำคัญ

3) จากการวิเคราะห์การจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุคสายกลาง พบว่า การจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุคสายกลางเป็นการจูงใจบนพื้นฐานทางปรัชญาไม่ยึดมั่นถือมั่น ใช้บรรทัดศีลธรรมเป็นเครื่องมืออย่างมีวิจรรย์ญาณ มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมให้มีการจูงใจตนเองด้วยพลังสร้างสรรค์ มีพลัง

ปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา โดยพัฒนาทั้งด้านความคิดและความรู้สึกควบคู่กันไป เพื่อสร้างความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาทั้งในด้านสัณยชาตญาณปัญญาและคุณธรรมสากล (คุณธรรมแม่บท 4)

5. อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจูงใจตนเอง อภิปรายได้ว่า การจูงใจ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Motivation หมายถึง สภาวะภายในของบุคคลที่ปลุกเร้าและกำหนดทิศทางของพฤติกรรม ตลอดจนทำให้บุคคลมุ่งมั่นในการทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง (A.E. Woolfolk, 2004, p. 350) จะเห็นได้ว่าการจูงใจเกี่ยวข้องกับพลังภายในตัวบุคคล ทิศทางการแสดงออกของพฤติกรรมและความอดทนทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความกระตือรือร้นและความมุ่งมั่นตั้งใจของบุคคล ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยการผสมผสานระบบทางร่างกาย ทางความคิด และทางสังคม (R.M. Ryan & E.L. Deci, 2000, p. 68)

แหล่งที่มาของการจูงใจมาจาก 2 แหล่ง คือ การจูงใจภายนอก และการจูงใจภายใน การจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) ได้แก่ 1) อิทธิพลทางครอบครัว (family impact) 2) อิทธิพลทางสังคม (social impact) 3) อิทธิพลทางวัฒนธรรม (culture impact) 4) อิทธิพลทางเศรษฐกิจ (economic impact) และ 5) อิทธิพลทางสิ่งแวดล้อม (environment impact) ส่วนการจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ได้แก่ 1) ความต้องการ (need) 2) การรับรู้ (perception) 3) การเรียนรู้ (learning) 4) เจตคติ (attitude) และ 5) บุคลิกภาพ (personality) (Sheldon, Ryan, Rawsthorne & Hardi, 1997, pp. 1380-1393) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา โมธรรมรักษา (2559, หน้า 17) เรื่อง “การศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจมีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดน้ำอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยอธิบายว่า “หากแบ่งตามเหตุผลของเบื้องหลังในการแสดงออกของพฤติกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายใน หมายถึง การที่บุคคลมองเห็นคุณค่าที่จะทำด้วยความเต็มใจ และแรงจูงใจภายนอก หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเพราะต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่นำมาเร้าภายนอก เช่น รางวัล เกรต เป็นต้น แรงจูงใจภายในมีคุณค่าดีกว่าแรงจูงใจภายนอก แต่แรงจูงใจภายในปลุกฝังให้เกิดขึ้นกับบุคคลได้ยากกว่า”

แนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจที่สำคัญ ได้แก่ (นุชลี อุปภัย, 2558, หน้า 108-109)

1) แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Approaches to Motivation) อธิบายการเกิดการจูงใจในตัวบุคคล โดยเน้นไปที่รางวัล (Reward) หรือสิ่งล่อใจ (Incentive) Woolfolk ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ควบคุมการเกิดพฤติกรรมของบุคคลในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง การที่บุคคลจะทำพฤติกรรมหรือไม่ หรือทำพฤติกรรมได้ดีมากน้อยเพียงใดมิได้ขึ้นอยู่กับความต้องการภายในตัวบุคคลเอง แต่ขึ้นอยู่กับความต้องการในผลตอบแทนที่จะได้รับ

2) แนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanistic Approaches to Motivation) มีแนวความคิดตรงกันข้ามกับกลุ่มพฤติกรรมนิยม โดยเชื่อว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจในการทำพฤติกรรมของบุคคล คือแรงผลักดันจากภายในตัวบุคคล (Intrinsic sources)

3) แนวคิดของกลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Approaches to Motivation) กลุ่มนี้เชื่อว่า การจูงใจในการทำพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการที่บุคคลใช้ความคิดพิจารณา

4) แนวคิดของกลุ่มการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Approaches to Motivation) อธิบายการจูงใจว่า เป็นผลมาจากปัจจัย 2 ประการที่เกิดจากความคิดหรือการพิจารณาของบุคคลคือ 1) ความคาดหวังว่าตนเองจะสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้ และ 2) คุณค่าของผลตอบแทนที่จะได้รับ

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นว่า ทุกแนวคิดล้วนแล้วแต่มีมุมมองที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเกิดการจูงใจในตัวบุคคล ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้ศึกษาที่จะนำไปปรับใช้ในการสร้างการจูงใจให้เกิดขึ้นกับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ผลตอบแทน การกระตุ้นความต้องการภายใน การให้ข้อเสนอแก่บุคคลต่างๆ สำหรับนำไปคิดพิจารณาและทบทวนก่อนตัดสินใจในการกระทำกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจ ได้แก่ การจูงใจตามทฤษฎีแนวจิตวิทยา มีนักทฤษฎีหลายท่านได้ร่วมกันอธิบายการเกิดแรงจูงใจโดยมุ่งเน้นไปที่การเกิดความต้องการของบุคคล การประเมินผลตอบแทน

1) Maslow theory ทฤษฎีลำดับขั้นแห่งความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) แบ่งออกเป็น 5 ขั้น ได้แก่ (1) ความต้องการทางร่างกายหรือสรีระ (Physiological Needs) (2) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs) (3) ความต้องการความรักและความผูกพัน (Love and Belonging Needs) (4) ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) (5) ความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ (Need for self-actualization) (Boeree, 2006, p. 2)

2) Alderfer theory แอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) ได้นำทฤษฎีของมาสโลว์มาปรับและพัฒนาใหม่เป็นทฤษฎีการดำรงชีพ-สัมพันธภาพ-การงอกงาม (Existence-Relatedness-Growth Theory : ERG Theory) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า ทฤษฎีความต้องการเชิงลำดับขั้นประยุกต์ของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's modified need hierarchy theory) โดยยู่บรวมความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์เป็น 3 กลุ่มดังนี้ (1) การดำรงชีพ (Existence) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เปรียบได้กับความต้องการต่าง ๆ ในขั้นที่ 1 (ความต้องการทางร่างกายหรือสรีระ) และขั้นที่ 2 (ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย) ของมาสโลว์นั่นเอง (2) สัมพันธภาพ (Relatedness) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น อันได้แก่ ความต้องการความรักและความผูกพัน (Love and Belonging Needs) และความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) ตามทฤษฎีของมาสโลว์นั่นเอง (3) การงอกงาม (Growth) เป็นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพในตนเอง ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับทฤษฎีของมาสโลว์ได้แก่ ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) และความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ (Need for self-actualization) นั่นเอง (Porter, Bigley and Steers, 2003, p. 9)

3) Herzberg theory เฮิร์ชเบิร์กได้นำเสนอทฤษฎีที่แสดงถึงแรงจูงใจสองด้านที่มีต่อตัวบุคคล โดยมุ่งสร้างให้เกิดความพึงพอใจและลดความไม่พึงพอใจของบุคคลลง โดยแบ่งออกได้เป็น (1) ปัจจัยอนามัย (Hygiene factor) เป็นปัจจัยที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของบุคคล เป็นสิ่งที่ต้องจัดให้มี หากขาดซึ่งปัจจัยอนามัย เช่น อาหาร สถานที่พักผ่อน ความปลอดภัยต่าง ๆ ก็จะทำให้บุคคลเกิดความไม่พึงพอใจได้ เช่น พนักงานไม่ได้รับค่าจ้างที่เพียงพอ สถานที่ทำงานมีมลพิษ เขาก็จะเกิดความไม่พึงพอใจและลาออกในที่สุด (2) ปัจจัยจูงใจ (Motivation factor) เป็นปัจจัยที่มุ่งสร้างให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน เป็นการตอบสนองต่อความต้องการขั้นสูงของบุคคล เช่น หน้าที่การงาน อำนาจในการตัดสินใจ การชื่นชมยกย่อง การเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งจะทำให้บุคคลมุ่งมั่นที่จะทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ แต่หากขาดไปก็ไม่ได้ทำให้ความพึงพอใจในงานลดลง (เอนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อดุลพัฒนกิจ, 2550, หน้า 157-158)

4) McClelland theory แมกคลีแลนด์ (McClelland, 2016) ได้แบ่งความต้องการดังกล่าวนี้ ออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement : n-Ach) เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เต็มที่และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ มีความสมบูรณ์แบบและได้มาตรฐานดีเยี่ยม (2) ความต้องการการมีอำนาจ (Need for Power : n-Pow) เป็นความต้องการอำนาจเพื่อที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (3) ความต้องการสัมพันธภาพที่ดี (Need for Affiliation : n-Aff) เป็นความต้องการได้รับหรือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แมกคลีแลนด์ เชื่อว่า แต่

ละคนมีความต้องการทั้ง 3 ส่วนประกอบกัน โดยบางคนอาจมีความต้องการอันใดอันหนึ่งเข้มข้นกว่าความต้องการอื่น และความต้องการที่เข้มข้นดังกล่าวก่อให้เกิดการจูงใจที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ อย่างเห็นได้ชัด (David C. McClelland, 1985, pp. 12-13)

5) Vroom's expectation theory วรูม (Victor H. Vroom) เชื่อว่าบุคคลจะถูกจูงใจได้เมื่อบุคคลนั้นประเมินแล้วว่าตนเองมีความสามารถที่จะกระทำตามเป้าหมายหรือไม่ เกิดเป็นความคาดหวังต่อความพยายามนั้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความคาดหวังส่วนแรก เป็นการประเมินผลการทำงานของตนเอง โดยคาดหวังว่าเมื่อสามารถใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยีต่าง ๆ ร่วมกับความพยายามของตนเองแล้วจะสามารถประสบความสำเร็จในการทำงาน (2) ความคาดหวังส่วนที่สอง เป็นการประเมินผลของงานกับผลตอบแทน โดยคาดหวังว่าเมื่อทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลงานแล้วจะได้รับผลตอบแทนการทำงานนั้น (3) ความคาดหวังส่วนที่สาม เป็นการให้คุณค่ากับผลตอบแทนที่จะได้รับว่ามีความคุ้มค่ากับความพยายามในการทำงานนั้น หรือก่อให้เกิดความพึงพอใจได้ในระดับใด

6) reinforcement theories of motivation (B.F.Skinner) ทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ (Reinforcement theories of motivation) สกินเนอร์ได้นำเสนอการใช้การเสริมแรงเพื่อการจูงใจบุคคลให้เกิดพฤติกรรมใหม่ ทำพฤติกรรมซ้ำหรือหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ตั้งเป็น law of effect โดยมองการเสริมแรงเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) เป็นการให้ผลตอบแทนในสิ่งที่บุคคลอยากได้ เช่น เงิน ค่ายกย่อง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเพิ่มสวัสดิการ การให้วันหยุด เป็นต้น เพื่อจูงใจให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมพึงประสงค์ต่าง ๆ (2) การเสริมแรงทางลบ (Negative reinforcement) เป็นการไม่ให้ผลตอบแทนที่บุคคลไม่ต้องการ โดยมีการกำหนดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ต้องไม่กระทำและบทลงโทษต่าง ๆ เช่น ไล่ออก ตัดเงินเดือน ตักเตือน โดยที่หากบุคคลกระทำแต่พฤติกรรมพึงประสงค์ ก็จะไม่ให้ผลตอบแทนทางลบแก่ผู้นั้น

สกินเนอร์และคณะได้นำเสนอวิธีการให้การเสริมแรง (schedule of reinforcement) ไว้ 5 แบบ ได้แก่ (1) การให้อย่างต่อเนื่อง (continuous reinforcement) (2) การให้ตามปริมาณงาน (Fixed Ratio) (3) การให้ตามระยะเวลา (Fixed Interval) (4) การให้ตามปริมาณงานยืดหยุ่น (Variable Ratio) และ (5) การให้ตามระยะเวลายืดหยุ่น (Variable Interval) (เอนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อดุลพัฒน์กิจ, 2550, หน้า 158)

2. จากผลการศึกษาปรัชญาหลังนวยุค อภิปรายได้ว่า ปรัชญาหลังนวยุค มีสกุลความคิดสำคัญอยู่ 3 สกุลใหญ่ คือ สกุลความคิดหลังโครงสร้างนิยม (Poststructuralism) สายฝรั่งเศส (The French thought) สกุลความคิดของสำนักคิดแฟรงค์เฟิร์ต (Frankfurt School) สายเยอรมัน และสกุลความคิดหลังนวยุคนิยม (Postmodernism) ของอเมริกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธา หริมเทพาธิป (2559, หน้า 62) เรื่อง “การมีส่วนร่วมในมุมมองหลังนวยุค” ได้สรุปไว้ว่า “ปรัชญาหลังนวยุค มีสกุลความคิดสำคัญอยู่ 3 สกุลใหญ่ คือ สกุลความคิดหลังโครงสร้างนิยม สายฝรั่งเศส สกุลความคิดของสำนักคิดแฟรงค์เฟิร์ต สายเยอรมัน และสกุลความคิดหลังนวยุคนิยม ของอเมริกัน” ในช่วงแรกของกระบวนทรรศน์หลังนวยุคนั้น เป็นช่วงของลัทธิหลังนวยุค สายสุดขั้ว (Extreme Postmodernism or Deconstructionism) ที่ไม่เชื่อระบบเครือข่ายของกระบวนทรรศน์ นวยุค ฉะนั้นจึงมีความเชื่อพื้นฐานตรงกันข้ามว่า (1) ไม่เชื่อว่าเอกภพมีกฎตายตัว เป็นระบบเครือข่าย (2) ไม่เชื่อว่าสมองมนุษย์สามารถสร้างเครือข่ายความรู้ได้ (3) ไม่เชื่อว่าเราสามารถสร้างภาษาอุดมการณ์เป็นเครือข่ายโดยการนิยาม และ (4) ไม่เชื่อว่า ทั้ง 3 ระบบเครือข่ายข้างต้นตรงกัน คือ ระบบเครือข่ายของเอกภพ ปัญญา และภาษา ดังนั้น จะเห็นว่า ลัทธิหลังนวยุคสายสุดขั้วเป็นกลุ่มแนวคิดที่ตั้งป้อมเพื่อปฏิเสธ แนวคิดทุกอย่างของกระบวนทรรศน์นวยุค ดังนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างจึงถือเอาเฉพาะหน้า ไร้หลัก ยึด

เหนียวใด ๆ จึงต้องเลื่อนกำหนดมาตรการไปเรื่อย ๆ (differing, difference) เฉพาะหน้า เห็นควรอย่างไร ก็ปฏิบัติไปอย่างนั้น (กิริติ บุญเจือ, 2551, หน้า 20)

ต่อมา ได้เกิดแนวคิดหลังนวยุคสายกลาง (Moderate Postmodernism or Reconstructionism) ขึ้น เนื่องจากเห็นว่าแนวคิดหลังนวยุคสายสุดขั้วนั้นไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาหรือความก้าวหน้าทางวิชาการได้เพราะตั้งหน้าตั้งตา จะปฏิเสธระบบเครือข่ายอย่างเดียว ให้ความสำคัญเฉพาะในส่วนองงานศิลปะเท่านั้น ดังนั้น จึงเกิดการพัฒนาคำเชื่อพื้นฐานตามแนวคิดของ Dilthey ดังนี้ (กิริติ บุญเจือ, 2545, หน้า 45-46) (1) ไม่ให้การรับรองว่า โลกมีกฎเกณฑ์ตายตัวหรือไม่ ถ้ามีจริง กฎเกณฑ์ดังกล่าวนั้น ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการ (ในทางจริยศาสตร์ เช่น คนชั่วอาจกลับเนื้อกลับตัวมาเป็น คนดีได้) และเมื่อเราตั้งกฎอะไรขึ้นมา เมื่อนำมาศึกษาจริง ๆ จะพบว่า มีข้อบกพร่องเสมอ ไม่มีกฎใด ที่เราตั้งขึ้นมาแล้วสามารถเดินตามกฎได้หมดทุกอย่าง เมื่อนำมาใช้แล้วจะพบว่าต่างก็มีข้อบกพร่องทั้งนั้น ซึ่งเป็นความจริงอย่างนั้นด้วย หากบกพร่องมากก็ต้องมีการสร้างกฎขึ้นมากำกับกันต่อไปอีก และเมื่อมีการสร้างกฎขึ้นมากำกับต่อไปอีก ก็จะมีกฎบกพร่องกันต่อไปอีกเรื่อยไป ไม่มีวันสิ้นสุด (2) ควรเลิกเชื่อว่า ปัญญาของมนุษย์แต่ละคนสามารถเข้าใจเอกภพได้หมด คนเดียวเมื่อไม่สามารถจะเข้าใจได้ทั้งหมด เราต้องร่วมมือกันหลาย ๆ คน คือ ให้แต่ละคนพยายามสร้างระบบเครือข่าย (ส่วนตัว) ของแต่ละคน เพื่อให้เป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาค้นพื้นฐานของการแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง กล่าวคือ ในส่วนความรู้ที่ตรงกันก็ให้นำมาปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ มวลมนุษยชาติในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในส่วนที่ต่างกัน ก็ให้ถือว่าเป็นพรสวรรค์ของแต่ละฝ่ายไป ต่างฝ่ายต่างร่วมกันรับผิดชอบและพัฒนาให้เต็มศักยภาพ จากนั้นก็นำสิ่งที่ได้รู้และได้ศึกษามาแลกเปลี่ยนกัน คือ แลกเปลี่ยนความคิดและมุมมอง ของแต่ละฝ่าย ให้เกิดการต่อยอดความคิดหรือเข้าใจในระบบความรู้ได้ชัดเจนขึ้น นักวิชาการปัจจุบัน จึงชอบมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน (3) ต้องจำกัดบทบาทของภาษาที่สื่อระบบเครือข่ายให้อยู่ในวงการของคณิตศาสตร์และภาษาตรรกะ รวมเรียกว่า “ภาษาอุดมการณ์” และเพิ่มบทบาทของ “ภาษาสามัญ” ให้ครอบคลุม ทุกเรื่องที่มนุษย์เราอยากรู้ เพราะตรรกวิทยาเป็นศิลปะในการจูงใจให้เชื่อ (logic is the art of persuasion) เท่านั้น ถ้าเราอยากเข้าถึงความจริงแบบพหุนิยม จะต้องใช้ดุลพินิจในการตีความ แยกภาษาออกเป็นภาษาวิชาการ ภาษาศาสนา ภาษาคณิตศาสตร์ ภาษาในวรรณคดี เป็นต้น ที่ต้องใช้การวิเคราะห์ภาษาเข้าช่วย เพราะภาษากับความคิดเป็นของคู่กัน ภาษากำหนดความคิด ก็สับสน วิธีนี้เองจะเป็นการช่วยให้เข้าใจกลไกของสมองได้ในที่สุด

หลังนวยุคนิยมสายกลาง เป็นกระแสความคิดที่ประนีประนอมความคิดเห็นอันสุดขั้วระหว่างลัทธิมนุษยนิยม (modernism) ที่มีความคิดเห็นว่า ความรู้หรือความจริง เป็นสิ่งสากล (universal) มีลักษณะเป็นปรนัย (objective) กับลัทธิหลังนวยุคนิยมสายสุดขั้วที่มีความคิดเห็นว่า ความรู้หรือความจริงเป็นสิ่งเฉพาะ (individual) ของแต่ละบุคคล มีลักษณะเป็นอัตนัย (subjective) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิริติ บุญเจือและคณะ (2560, หน้า 68) เรื่อง “ปรัชญาธรรมมาภิบาลที่สนับสนุนพระบรมราชโองการ” ที่อธิบายไว้ว่า “กระบวนทรรศน์หลังนวยุค เป็นกระบวนทรรศน์แห่งการไม่ยึดมั่นถือมั่นอย่างมีวิจารณ์ญาณ จึงถือคติสายกลางว่า ยึดเหนี่ยวแต่ไม่ยึดติด คือ ยึดเหนี่ยวทางสายกลางที่เลือกส่วนดีจาก 2 ข้างที่สุดขั้ว เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นเรื่อยไปอย่างไม่ยึดติดในขั้นใดเลย”

3. จากผลการวิเคราะห์การจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุคสายกลาง อภิปรายได้ว่า แนวทางของหลังนวยุคสายกลาง จะส่งเสริมให้เกิดวิจารณ์ญาณด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ในเชิงข้อเท็จจริง เช่น ข้อมูลดังกล่าวนี้สิ่งใดเป็นข้อเท็จจริง สิ่งใดเป็นทัศนคติหรือความคิดเห็น สิ่งใดเป็นค่านิยมหรือรสนิยม สิ่งใดเป็นอารมณ์ที่ปรุงแต่งประกอบเข้าไปกับข้อมูลที่ถูส่งมา อารมณ์ในที่นี้ เช่น ความกลัวหรือความกังวล ความคาดหวัง ความต้องการ เป็นต้น เมื่อเราแยกได้ว่าอะไรคือความจริง อะไรคือความกังวล เราจะไม่หยิบเอาความ

กังวลของผู้ที่ส่งข้อมูลเข้ามาปรุงแต่งต่อยอดเพื่อเพิ่มปัญหา การจงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุคสายกลาง มุ่งเน้นการจงใจเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหา เช่น ปลุกเร้าใจให้เกิดความกล้า เริ่มตั้งแต่กล้าเผชิญปัญหาหรือความจริง กล้าประเมินวิธีปฏิบัติ และกล้าลงมือทำด้วยความรับผิดชอบ การจงใจด้วยวิจาร์ณญาณจะทำให้เกิดความรอบคอบในการรับส่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง มีสติรู้ตัวไม่ประมาท สามารถประเมินคำพูด การกระทำ ข้อมูล ความรู้ ข่าวสารต่าง ๆ ได้ว่า หากเชื่อและปฏิบัติตามในสิ่งเหล่านี้แล้วจะก่อให้เกิดคุณและโทษอย่างไร มีข้อดีข้อเสียอย่างไร เป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือไม่ เกิดความคุ้มค่าหรือเกิดประสิทธิผลอันสูงสุดได้หรือไม่ แล้วทำอย่างไรจึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและคุ้มค่ากว่าที่เป็นอยู่ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งแก่ตนเองและสังคมส่วนรวมได้

เมื่อจงใจตนเองให้เกิดความกล้าและวิจาร์ณญาณได้เช่นนี้ก็จะพื้นฐานที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่ด่วนตัดสินความจริงของผู้อื่น หรือชี้ถูกชี้ผิด เพียงแต่ให้คำแนะนำด้วยการวิเคราะห์และประเมินเหตุปัจจัยในเชิงข้อเท็จจริง ในคราวที่มีโอกาสสนทนากับผู้อื่น อาจสามารถจงใจผู้อื่นให้ได้รับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ เช่น สามารถอธิบายได้ว่า

หากเชื่อเช่นนี้ ก็จะทำให้ปฏิบัติตามความเชื่อ

เมื่อปฏิบัติตามความเชื่อ วิถีชีวิตก็จะเป็นเช่นนี้

วิถีชีวิตที่เป็นเช่นนี้ ย่อมมีข้อดี-ข้อด้อย อย่างนี้ ๆ

แต่หากปรับเปลี่ยนความเชื่อและพฤติกรรมให้เป็นเช่นนี้ ชีวิตก็จะได้รับสิ่งดี ๆ เช่นนี้ และสามารถกำจัดจุดอ่อนอันเป็นข้อด้อยได้ด้วยเหตุผลดังนี้ เป็นต้น

ส่วนการตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือปฏิบัติตามหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผู้ที่เราสนทนาด้วย คือไม่บีบบังคับ ไม่โน้มน้าวด้วยการชี้แนะ เพราะแต่ละคนมีฐานความเชื่อที่ต่างกัน ดังนั้นจึงทำแค่เพียงชี้แนะให้เกิดวิจาร์ณญาณ คือ สามารถวิเคราะห์และประเมินค่าตามสิ่งที่เราอธิบายได้ แม้ว่าเขายังไม่เปลี่ยนแปลงตนเองก็ไม่เกิดความเดือดร้อนเป็นทุกข์ แต่คอยให้กำลังใจ ให้ความหวังใย เป็นกัลยาณมิตรกับทุกคนได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวิช ตาแก้ว และคณะ (2561, หน้า 29) เรื่อง “ปรัชญาสหวิทยาการที่สนับสนุนพระปฐมบรมราชโองการ” ระบุว่า “มนุษย์พัฒนาระบบการคิดของตนเองเรื่อยมา การพัฒนาในระยะแรกเป็นไปตามสัญชาตญาณของสิ่งมีชีวิตที่ต้องการมีชีวิตรอด เมื่อรู้จักรู้คิด มองเห็นความแตกต่าง จึงรู้ว่าการรู้คิดเรื่องความแตกต่าง สามารถนำไปสู่การรู้จักแยกแยะภัยต่าง ๆ ว่ามีทั้งได้ประโยชน์และไม่ได้ประโยชน์ จึงใช้การรู้จากสัญชาตญาณมาพัฒนาต่อเป็นการรู้แบบต่าง ๆ ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อความสุขตามสัญชาตญาณจึงเป็นรูปแบบที่แตกต่างตามความเชื่อ”

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุคสายกลางนั้น เป็นการจงใจตนเองเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีรากฐานความคิดในการพัฒนาเพื่อคนหมู่มาก โดยเริ่มจากการระเบิดจากภายใน เพื่อให้แต่ละคนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เป็นเบื้องต้น เป็นการทำให้ความคิดและจิตใจเปิดกว้าง แต่หนักแน่นมีเหตุผล มีวิจาร์ณญาณ และใช้วิจาร์ณญาณในการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของหน้าที่โดยธรรม ทำด้วยจิตใจที่หวังดีต่อมนุษยโลก ทำโดยไม่คิดว่าผลประโยชน์นั้นจะมาสู่ตัวเรา ทำเพื่อประโยชน์ของหน้าที่และเพื่อผู้อื่น ผู้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้วจะทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมได้ก็โดยใช้วิจาร์ณญาณเพ่งพินิจพิจารณาว่าอะไรเป็นประโยชน์และอะไรเป็นภัยแก่ตนเองและสังคม โดยอาศัยพลังสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

- กิตติยา มโนธรรมรักษา. (2559). “การศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจมีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดน้ำอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กิริติ บุญเจือ. (2545). **ปรัชญาหลังนวยุค แนวคิดเพื่อการศึกษาแผนใหม่**. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- _____. และคณะ. (2560). “ปรัชญาธรรมาภิบาลที่สนับสนุนพระปฐมบรมราชโองการ”. รายงานวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- นุชลี อุปภัย. (2558). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธา หริมเทพาธิป (2559). “การมีส่วนร่วมในมุมมองหลังนวยุค”. รายงานวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- รวีช ตาแก้วและคณะ. (2561). “ปรัชญาสหวิทยาการที่สนับสนุนพระปฐมบรมราชโองการ”. รายงานวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เอนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดลพัฒน์กิจ. (2550). **จิตวิทยาบริการ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ออดุลพัฒน์กิจ.

วารสาร

- Sheldon, K.M., Ryan, R.M., Rawsthorne, L. & Hardi, B. (1997). “Trait self and true self : cross-role variation in the big five traits and its relations with authenticity and subjective well-being”. *Journal of Personality and Social Psychology*. 73.

เว็บไซต์

- สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (2563). “โครงการอบรมหลักสูตรอาชญากรรมดิจิทัล (Digital Crimes) ” . สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2563 . จาก <https://thailawtraining.com/course17.html>.
- Boeree. C.G. (2006). **Abraham Maslow. (Online)**. Sources : <http://www.ship.edu/~cgboeree/maslow>. Html. Accessed 8th April, 2003.

เอกสารภาษาอังกฤษ

- David C. McClelland. (1985). " **Methods of Measuring Human Motivation**". in John W. Atkinson. ed. *Motives in Fantasy. Action and Society*. Princeton. N.J.: D. Van Nos-trand.
- Porter, L.W. Bigley, G.A. and Steers, R.M. (2003). **Motivation and work behavior**. Boston : McGraw-Hill.
- Ryan R.M. &Deci, E.L. (2000). “Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being”. *American Psychologist*. 55 (1).
- Woolfolk, A.E. (2004). **Educational psychology**. 9th ed. Boston : Person Education, Inc.